

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА загальної педагогіки, дошкільної початкової та спеціальної освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям та народознавством
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь _____ **бакалавр**
(назва освітнього ступеня)

галузь знань _____ **01 Освіта / Педагогіка**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ **012 Дошкільна освіта**
(код і назва спеціальності)

освітня програма / Дошкільна освіта

спеціалізація _____
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни _____ **обов'язкова**
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

Житомирська Т.М.

РЕКОМЕНДОВАНО:кафедрою загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

протокол № 1 від 19.08.2020

Завідувач кафедри доц. Іванова Д.Г.

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

(підпис, ініціали, прізвище)

Сич Ю.І.

Розробники програми:

в.о. доцента, к.п.н. Мондич О.В.

Рецензенти програми:

к.пед.н., доц. Граматик Н.В.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
<i>Кількість кредитів: 5</i>	<i>Лекції:</i>	
	26	6
<i>Модулів:</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 120</i>		
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: 2</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
	32	6
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне:	2	
- самостійна робота:	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю:</i>	іспит	
<i>Мова навчання: українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	60	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям та народознавством» є: теоретична та методична підготовка майбутніх фахівців до розвивальної та навчально-виховної роботі з дітьми дошкільного віку; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок студентів в організації роботи з ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям.

Основними завданнями дисципліни є:

- формування узагальнених цілісних емпіричних уявлень та системи знань про живу і неживу природу, причинні взаємозв'язки і взаємозалежності в природі;
- дати поняття про природне довкілля як цілісний організм, в якому взаємодіють повітря, вода, ґрунт, рослини, тварини, люди, предмети в їх багатоманітності, єдності, русі, мінливості;
- прищепити практичні вміння діяти у природному, предметному і соціальному довкіллі;
- сформувати систему знань про суспільство, Україну, її історичні витоки, духовну спадщину українського народу, його символи, обереги, традиції, звичаї, культуру; взаємозв'язок культур у багатонаціональній державі;
- сформувати теоретичне підґрунтя для подальшого інтелектуального розвитку дитини в початковій школі.
- ознайомлення майбутніх педагогів із вітчизняною та зарубіжними системами освіти та тенденціями їх розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- здатність до узагальнення, сприйняття інформації, оволодіння культурою мислення, аналізу, сприйняття інформації щодо ознайомлення дітей із суспільним довкіллям;
- здатність бути готовим до реалізації набутих знань в практичній діяльності в дошкільних навчальних закладах;
- здатність забезпечувати диференційований підхід до дітей дошкільного віку;
- здатність аналізувати програмно-методичні матеріали для дошкільних навчальних закладів.

П. Фахові:

- здатність бути готовими до розробки і реалізації новітніх технологій ознайомлення дітей із суспільним довкіллям, які враховують особливості розвитку дитини, специфіку соціокультурного розвитку суспільства;
- здатність добирати та ефективно використовувати безпосередні та опосередковані методи керівництва ознайомленням дітей із суспільним довкіллям;
- здатність використовувати різні форми організації ознайомлення дітей із суспільним довкіллям дітей у ДНЗ, враховуючи потреби, інтереси, попередній досвід дитини;
- здатність набувати в процесі навчання професійної майстерності організаційно-методичних навичок, вміння творчо використовувати отримані знання в практиці ознайомлення дітей дошкільного віку із суспільним довкіллям;
- здатність до здійснення спостереження за соціальною поведінкою дитини, виявляючи різноманітні її характеристики в процесі діяльності та в повсякденному житті;
- здатність використовувати ефективні методи та прийоми впливу на дітей з метою формування в них ціннісного ставлення до однолітків та дорослих, формування почуття відповідальності, набуття нею життєвого соціального досвіду;
- здатність вироблення наукового підходу до опрацювання та вивчення літературних педагогічних першоджерел (праць видатних педагогів); вміння здійснювати науковий огляд систематизованих першоджерел, користуватись прийомами вибіркового та змішаного читання, засобами накопичення матеріалів в процесі критичного аналізу літератури;
- здатність до самостійної навчальної та наукової діяльності, самостійного мислення.

Міждисциплінарні зв'язки:

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для обов'язкових навчальних дисциплін

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми «Першого рівня вищої

освіти на здобуття освітнього ступеня молодшого бакалавра за спеціальністю 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК1.	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свободи людини і громадянина в Україні.	ПРН 1.	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як соціальної та правової держави.
ЗК 2.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 2	Знати і розуміти базові уявлення з філософії, етики, естетики, що сприяють розвитку загальної культури та соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства та уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 6	Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі.
ЗК 5	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ПРН 7	Навчатися з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.
ЗК 6	Здатність до міжособистісної взаємодії.	ПРН 8	Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ЗК 7	Здатність вчитися і	ПРН 9	Дотримуватись умов безпеки

	оволодівати сучасними знаннями.		життедіяльності дітей раннього і дошкільного віку.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 13	Здійснювати педагогічну взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи, залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
ЗК 9	Здійснення безпечної діяльності.		Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 2	Здатність до розвитку в дітей дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).	ПРН 17	Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.
ФК 3	Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей дошкільного віку.	ПРН 18	Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.
ФК 4	Здатність до формування у дітей дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості (Я дитини і його місце в довкіллі).	ПРН 20	Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.
ФК 5	Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.		
ФК 6	Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (люобов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста,		

	поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).		
ФК 7	Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.		

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК1.	1. Історію анатомії, фізіології як біологічних дисциплін; 2. методи фізіологічних досліджень; 3. будову і функції органів і систем дитячого організму та їхні механізми регуляції; 4. основні генетичні закономірності, закони Менделя, генетичні хвороби дітей. 5. предмет, значення, основні методичні підходи до вивчення анатомії та фізіології організму, рівні організації організму людини; типи тканин (епітеліальна, внутрішнього середовища, м'язова, нервова); 6. фізіологічні та функціональні	- Характеризувати організм людини як біологічну систему; - пояснювати зв'язок між будовою і функціями органів організму людини; - самостійно проводити вимірювання основних антропометричних показників людини; - визначати основні фізіологічні показники роботи таких систем органів, як серцево-судинна, дихальна, рухова, нервова, тощо; - оцінювати рівень фізичного розвитку людини діагностувати стан стомлення; - запобігати настання перевтоми; проводити оздоровчу роботу, загартування; - запроваджувати в життя основи раціонального харчування; сприяти підвищенню стійкості до стресів; - опрацьовувати наукову літературу з	- Здійснювати комунікацію, орієнтуючись на стилі мовленнєвого спілкуванняв процесі розв'язання професійно-педагогічних задач. - Прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітньо-виховного процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування. - Використовувати засоби вербальної і невербальної комунікації щодо підвищення рівня	- Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію. - Аналізувати соціально й особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. - Створювати рівноправний і справедливий клімат освітнього середовища.

	<p>системи людського організму, а також особливості опорно-рухового апарату, серцево-судинної, дихальної, травної, видільної, нервової, ендокринної, статевої систем організму на різних етапах онтогенезу та спадкових закономірностей їх функціонування;</p> <p>7. уявлення про організм як єдину саморегулюючу систему, функціональні особливості якого змінюються у процесі онтогенезу;</p> <p>8. профілактик у дитячих хвороб і гігієни навчально-виховного процесу в школі.</p> <p>9. історію анатомії, фізіології як біологічних дисциплін;</p> <p>10. методи фізіологічних досліджень;</p> <p>11. будову і функції органів і систем дитячого організму та їхні механізми регуляції;</p> <p>12. основні генетичні закономірності, закони Менделя, генетичні хвороби дітей.</p> <p>13. предмет, значення, основні методичні підходи до вивчення анатомії та</p>	<p>анатомії і фізіології людини;</p> <ul style="list-style-type: none"> - сформувати у студентів навички використання одержаних знань у процесі подальшого вивчення спеціальних фахових дисциплін та майбутньої практичної діяльності. <p>Майбутні вихователі повинні овладіти основами медико-біологічних знань, конкретними вміннями контролю за нормальним розвитком організму у дітей, враховуючи їх психологічні особливості, а також негативні впливи екологічних чинників;</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінювати стан свого здоров'я за допомогою різних методів дослідження; - скласти рекомендації з дотримання рухового режиму для осіб різного віку; - обґрунтувати здоровий режим харчування; - використовувати нетрадиційні методи оздоровлення дітей. - володіти навичками роботи з сучасною апаратурою; - використовувати теоретичні знання на практиці. <ul style="list-style-type: none"> - проводити фізіологічні експерименти в процесі виконання практичних робіт; - працювати з мікроскопом; - самостійно працювати з науковою 	<p>професійної культури майбутнього вчителя.</p>	
--	---	--	--	--

	<p>фізіології організму, рівні організації організму людини; типи тканин (епітеліальна, внутрішнього середовища, м'язова, нервова);</p> <p>14. фізіологічні та функціональні системи людського організму, а також особливості опорно-рухового апарату, серцево-судинної, дихальної, травної, видільної, нервової, ендокринної, статевої систем організму на різних етапах онтогенезу та спадкових закономірностей їх функціонування;</p> <p>15. уявлення про організм як єдину саморегулюючу систему, функціональні особливості якого змінюються у процесі онтогенезу;</p> <p>16. профілактика у дитячих хвороб і гігієни навчально-виховного процесу в школі.</p> <p>17. методи фізіологічних досліджень;</p> <p>18. будову і функції органів і систем дитячого організму та їхні механізми регуляції;</p> <p>19. основні генетичні закономірності, закони Менделія,</p>	літературою;		
--	---	--------------	--	--

	<p>генетичні хвороби дітей.</p> <p>20. предмет, значення, основні методичні підходи до вивчення анатомії та фізіології організму, рівні організації організму людини; типи тканин (епітеліальна, внутрішнього середовища, м'язова, нервова);</p> <p>21. фізіологічні та функціональні системи людського організму, а також особливості опорно-рухового апарату, серцево-судинної, дихальної, травної, видільної, нервової, ендокринної, статевої систем організму на різних етапах онтогенезу та спадкових закономірностей їх функціонування;</p> <p>22. уявлення про організм як єдину саморегулюючу систему, функціональні особливості якого змінюються у процесі онтогенезу;</p> <p>23. профілактик у дитячих хвороб і гігієни навчально-виховного процесу в школі.</p>		
--	--	--	--

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви модулів / тем	Кількість годин	Кількість годин
---	---------------------	-----------------	-----------------

з/п		(дenna форма навчання)							(заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Тема1. Методологічні засади методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям	4	2	2				5							
2.	Тема2. Завдання і зміст ознайомлення дітей із суспільним довкіллям	4	2	2				5		2					
3.	Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей із суспільним довкіллям	4	2	2				5		2					
4.	Тема 4. Методи і прийоми ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу	4	2	2				5		2					
5.	Тема 5. Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям	4	2	2				5		2					
6.	Тема 6. Методика проведення занять для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку	4	2	4				5		2					
7.	Тема 7. Методик	4	2	2				5		2					

	а ознайомлення дітей з якостями предметів												
8.	Тема 8. Методика ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки	4	2	2				5					
9.	Тема 9. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху	4	2	2				5					
10.	Тема 10. Дитинство як педагогічна категорія. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки	8	4	2				5					
11.	Тема 11. Мето дика ознайомлення дітей з явищами суспільного життя	6	2	4				5					
12.	Тема 12. Спільна робота дошкільного закладу, сім'ї і школи щодо ознайомлення дітей з довкіллям	6	2	4				5					
Проміжний контроль													
Підсумковий контроль (для екзаменів)													
Разом:		58	26	32				60	12	6	6		

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Методологічні засади методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям. Методологічні, психологічні, природничі, лінгводидактичні засади методики ознайомлення з довкіллям. Провідні принципи ознайомлення дітей з явищами оточуючого світу: тематичне об'єднання, інформативне та емоційне насичення навчального матеріалу; тісний взаємозв'язок з розвитком рідного мовлення і логічного мислення; активна пізнавальна діяльність; відповідність сучасності; врахування культурно-етнографічних особливостей краю; поєднання пізнавальних і виховних завдань (у т.ч. виховання основ економічної і екологічної культури). Сучасні наукові дослідження актуальних проблем ознайомлення дошкільників з довкіллям. Методи наукового дослідження процесу ознайомлення з довкіллям у дошкільному закладі.

Тема 2. Завдання і зміст ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Вплив оточуючого рідномовного середовища на розвиток особистості дитини. Компонентний аналіз змістового матеріалу для ознайомлення з оточуючим: конкретний пізнавальний матеріал, дидактичні ігри різних видів, художні тексти пізнавального змісту. Науково-методичні вимоги до використання навчального матеріалу (обсяг: кількісна і якісна характеристика, система подачі, введення у пізнавально-комунікативну діяльність, уточнення).

Базовий компонент дошкільної освіти та його характеристика. Характеристика відповідних розділів варіативних програм виховання дітей у дошкільних закладах: назви розділів, завдання, обсяг і зміст матеріалу, система його подачі в різних вікових групах на заняттях та в повсякденному житті. Результати навчально-виховної роботи в різних вікових групах.

Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Змістовність вражень у повсякденному житті – основа пізнавальних можливостей заняття. Форми організації дітей для ознайомлення з навколошнім: заняття і повсякденна діяльність; колективне і індивідуальне навчання. Особливості заняття з ознайомлення з навколошнім у дошкільному закладі: пізнавально-комунікативна спрямованість, тісний зв'язок зі словниковою роботою, діяльнісний підхід, системність подачі матеріалу, поетапний розвиток елементарного соціального досвіду. Типи, види і структура заняття з ознайомлення з довкіллям. Підготовка педагога до заняття: визначення теми і мети; ви вчення відповідної методичної літератури; визначення виховної ролі навчального матеріалу; підготовка дидактичного матеріалу, визначення методів, прийомів і засобів введення,

повторення, узагальнення, систематизації матеріалу, визначення місця навчального матеріала на заняттях з інших розділів програми та в повсякденному житті.

Засоби ознайомлення дітей з довкіллям.

Робота з ознайомлення з навколошнім у повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми.

Тема 4. Методи і прийоми ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу.

Характеристика методів ознайомлення дітей з навколошнім: безпосереднє та опосередковане ознайомлення з предметами та явищами довкілля.

Методи безпосереднього і дійового пізнання дітьми довкілля. їх значення у розвитку дитини.

Спостереження – основа формування реалістичних уявлень і понять про оточуючий світ: короткочасні і довготривалі; первинні, повторні, підсумкові.

Прогулянки та екскурсії за межі дошкільного закладу, їх роль в ознайомленні з довкіллям.

Екскурсії-огляди предметів довкілля, їх тематика в різних вікових групах. Вимоги до проведення: добір мовленнєвого ілюстративного матеріалу, прийоми активізації пізнавальної діяльності.

Розглядання предметів і бесіда про них, їх роль в ознайомленні дітей з якостями, властивостями предметів, матеріалів.

Розглядання дидактичних картин та їх місце в первинному ознайомленні, зіставленні та порівнянні, систематизації предметів і явищ довкілля. Серії дидактичних картин для дошкільних закладів. Види дидактичних картин Прийоми активізації дітей під час розглядання дидактичних картин: вступна розповідь вихователя, звернення до минулого досвіду дітей, читання фрагментів віршів та оповідань, розглядання наочності, використання приказок, загадок, прислів'їв, поєднання різних видів запитань, придумування назви до картини і т. ін.

Показ діафільмів, кінофільмів, перегляд телепередач та їх роль в ознайомленні з довкіллям дітей дошкільного віку.

Методи опосередкованого ознайомлення дітей з довкіллям.

Використання усної народної творчості в ознайомленні дітей з довкіллям: значення, провідні завдання, місце в роботі.

Бесіда як цілеспрямоване обговорення предметів та явищ дійсності. Види бесід: вступні, супроводжуючі діяльність дітей, підсумкові або заключні, узагальнюючі та систематизуючі; з власного досвіду дітей, оцінюваного характеру, на встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, порівняльного характеру. Методика проведення бесід

Добір методів ознайомлення з довкіллям дотично до завдань виховання і навчання, змісту програмового матеріалу, вікових особливостей дітей впродовж ознайомлення їх з довкіллям. Поєднання різних методів для ознайомлення з довкіллям на заняттях і в повсякденній роботі.

Тема 5. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.

Закономірні процеси в пізнанні дитиною довкілля: розвиток здатності розглядати нові предмети, обстежувати їх; формування здатності до активного наслідування; розвиток і вдосконалення мовленнєвих функцій; розширення пізновальних можливостей дитини; формування здатності до порівняння та узагальнення; поява елементів активного орієнтування та потягу до мотивованої діяльності.

Умови виховання у дитини гармонійної взаємодії з оточуючим середовищем: організація предметного середовища; приклад дорослого у спільній з дитиною діяльності; керівництво поведінкою дитини; встановлення емоційного і мовленневого контакту дитини з дорослим; тісний взаємозв'язок пізнання довкілля з розвитком мовлення.

Принципи організації і проведення занять з дітьми раннього віку: наочна, емоційна і пізновальна виразність; розвиток активності і посильної самостійності; поетапне засвоєння вмінь та навичок та використання багаторазових повторів; перенесення засвоєних навичок у нову ситуацію.

Види занять та специфіка їх проведення з дітьми 1, 2, 3 років життя. Зміст роботи з ознайомлення дітей з довкіллям під час занять і впродовж різних видів діяльності (побутової, трудової, художньої, ігрової). Особливе значення повсякденної діяльності та індивідуальних форм роботи з дітьми раннього віку.

Тема 6. Методика проведення занять для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку.

Класифікація занять для ознайомлення з довкіллям. Сучасний стан дослідження проблеми. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з предметами та явищами, уточнення та закріплення знань про навколоишнє: тематика, завдання, структура заняття. Провідні методи навчання в різних вікових групах.

Методика формування навичок узагальнення, класифікації для засвоєння понять про загальні та суттєві ознаки дійсності. Вимоги до занять: правильний добір дидактичного матеріалу; ознайомлення дітей з порядком проведення зіставлення; послідовність у системі запитань для порівняння предметів; максимальна мовленнєва активність дітей. Структура заняття для ознайомлення з родовими, видовими поняттями. Система дидактичних ігор і вправ для формування навичок класифікації: а) у практичній діяльності; б) у мовному плані; в) у формі розумових дій.

Роль занять з ознайомлення з навколоишнім у розвитку сенсорної і мовленнєвої культури дошкільника

Тема 7. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів.

Класифікація занять з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів: 1) ознайомлення дітей з предметами та явищами, введення у словник дітей нових слів; уточнення і закріплення знань про довкілля, активізація й уточнення словника (спостереження, екскурсії, картини, бесіди тощо); 2) ознайомлення дітей з якостями й властивостями предметів, збагачення й уточнення словника; зіставлення, порівняння якостей, властивостей, ознак

предметів та розвиток мислення (дидактичні ігри, вправи, практична діяльність); 3) заняття на формування узагальнень і понять.

Методика проведення занять для ознайомлення з якостями та властивостями предметів, порівняння, зіставлення їх якостей і ознак. Завдання, зміст, структура заняття, добір дидактичного матеріалу. Етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями матеріалів: перетворення матеріалу в конкретні речі; формування системи знань про ознаки різних матеріалів; засвоєння способів обстеження предметів.

Тема 8. Методика ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки.

Психолого-педагогічні засади протипожежної роботи з дітьми: слаборозвинене почуття небезпеки; неусвідомлення наслідків своїх вчинків; відсутність необхідного життєвого досвіду; брак необхідних знань,

вмінь і навичок орієнтування і швидкої реакції в екстремальній ситуації тощо; потяг дітей до захоплюючих, незвичних видовищ. Дискусія щодо «шокової пропаганди».

Правила пожежної безпеки і поведінки дошкільників під час пожежі.

Завдання та зміст роботи для ознайомлення дітей з пожежнонебезпечними предметами і правилами пожежної безпеки в кожній віковій групі.

Методи та прийоми ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки, формування уявлень про причини виникнення пожежі. Система роботи з ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки: спеціальні заняття, робота в повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми, робота з батьками.

Тема 9. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.

Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його (ознайомлення з елементарними правилами дорожнього руху, виховання правильної поведінки на вулиці, прищеплення навичок користування громадським транспортом, освітня робота з батьками).

Тематичне спрямування роботи у дошкільному закладі: дорога (вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника.

Зміст ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху в нині чинних програмах виховання дітей дошкільного віку.

Методи і прийоми ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Освітня робота з батьками.

Тема 10. Дитинство як педагогічна категорія.

Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. Багатовекторність соціуму у свідомості дітей. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.

Тема 11. Методика ознайомлення дітей з явищами суспільного

життя.

Знайомство з предметами та явищами суспільного життя – основа формування активної життєвої позиції, національної свідомості громадянина України.

Змістове наповнення тематичного блоку «предмети і явища суспільного життя» для дітей дошкільного віку: сім'я, родина, праця дорослих, люди праці; Батьківщина, рідний край; суспільні явища і свята.

Система роботи щодо ознайомлення дітей з працею дорослих: формування загальних уявлень про різні сфери трудової діяльності (побутова праця, транспорт, зв'язок, промисловість, сільське господарство, будівництво; торгівля та ін.); про основні професії (шахтар, швачка, вчитель, вихователь хлібороб, продавець тощо); про основні процеси створення

продукції (будівництво, вирощування, пошиття тощо); про взаємозв'язок праці людей різних професій (у дошкільному закладі, на пошті, фермі тощо).

Система роботи щодо формування у дітей конкретних уявлень про різні види праці дорослих (назва професії, місце роботи, матеріал для праці, знаряддя праці, трудові дії, результат і користь праці).

Виховання основ економічної і екологічної культури дітей впродовж ознайомлення з довкіллям. Концептуальні позиції Базового компонента дошкільної освіти щодо формування уявлень про явища суспільного життя. Сфери життєдіяльності «Я сам», «Я та інші». Зміст варіативних програм щодо ознайомлення дітей різних вікових груп з працею дорослих і людьми праці на заняттях і у повсякденному житті.

Завдання і зміст ознайомлення дітей з рідним краєм, Батьківчиною. Врахування культурно-етнографічних особливостей і принципу відповідності сучасності у роботі з дітьми. Методика ознайомлення дітей з Батьківчиною, державними символами (герб, прапор, гімн), рідним містом (селом), родиною. Система методів і прийомів для ознайомлення, закріплення, узагальнення, систематизації знань про суспільні явища життя.

Державні та всенародні свята України, їх вплив на формування національної свідомості найменших громадян. Свята, ранки, вечори, розваги у дошкільному закладі. Методика організації та заочення дітей до святкування у дошкільному закладі: тематика та види роботи, структура занять у різних вікових групах.

Особливості використання народознавчого матеріалу в роботі з ознайомлення з явищами суспільного життя дітей дошкільного віку.

Тема 12. Спільна робота дошкільного закладу, сім'ї і школи щодо ознайомлення дітей з довкіллям.

Взаємозв'язок, взаємовплив, взаємодоповнення та взаємозбагачення сімейного і суспільного виховання – провідна умова успішного формування особистості дитини. Спільна робота дошкільного закладу та сім'ї задля встановлення єдності впливу на дитину: форми, види, методи роботи. Мета, завдання, зміст педагогічних контактів з батьками дітей різних вікових груп.

Форми і методи роботи з батьками: індивідуальні, групові, колективні; доручення, домашні завдання; відвідування, бесіди (тематика, мета, умови ведення); консультації (тематика, різновиди, підготовка вихователя, вимоги до проведення); збори батьків (тематика, структура, вимоги до підготовки та проведення). Використання наочних засобів для педагогічної освіти батьків: куток для батьків, тематичні виставки, книжкові виставки, папки-пересувки, відкриті заняття. Планування спільної роботи з батьками у дошкільному закладі.

Врахування принципів наступності, перспективності, концентричності у плануванні роботи дошкільного закладу і 1 класу школи. Завдання і зміст ознайомлення з навколошнім у 1 класі школи та в дошкільному закладі: наявність наступності та причини її порушення. Методика ознайомлення з навколошнім у дошкільному закладі і школі: спільне, подібне і особливості у підходах до навчання дітей. Система адаптаційних заходів до навчання у школі. Робота з батьками, діти яких не відвідують дошкільні заклади.

Актуальні проблеми і сучасна практика планування роботи з ознайомлення з навколошнім у дошкільному закладі.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття 1.

Тема 1. Методологічні засади методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям. Методологічні, психологічні, природничі, лінгводидактичні засади методики ознайомлення з довкіллям. Провідні принципи ознайомлення дітей з явищами оточуючого світу: тематичне об'єднання, інформативне та емоційне насичення навчального матеріалу; тісний взаємозв'язок з розвитком рідного мовлення і логічного мислення; активна пізнавальна діяльність; відповідність сучасності; врахування культурно-етнографічних особливостей краю; поєднання пізнавальних і виховних завдань (у т.ч. виховання основ економічної і екологічної культури). Сучасні наукові дослідження актуальних проблем ознайомлення дошкільників з довкіллям. Методи наукового дослідження процесу ознайомлення з довкіллям у дошкільному закладі.

Семінарське заняття 2.

Тема 2. Завдання і зміст ознайомлення дітей із суспільним довкіллям.

Вплив оточуючого рідномовного середовища на розвиток особистості дитини. Компонентний аналіз змістового матеріалу для ознайомлення з оточуючим: конкретний пізнавальний матеріал, дидактичні ігри різних видів, художні тексти пізнавального змісту. Науково-методичні вимоги до використання навчального матеріалу (обсяг: кількісна і якісна характеристика,

система подачі, введення у пізнавально-комунікативну діяльність, унаочнення).

Базовий компонент дошкільної освіти та його характеристика. Характеристика відповідних розділів варіативних програм виховання дітей у дошкільних закладах: назви розділів, завдання, обсяг і зміст матеріалу, система його подачі в різних вікових групах на заняттях та в повсякденному житті. Результати навчально-виховної роботи в різних вікових групах.

Семінарське заняття 3.

Тема 3. Засоби і форми ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Змістовність вражень у повсякденному житті – основа пізнавальних можливостей заняття. Форми організації дітей для ознайомлення з навколошнім: заняття і повсякденна діяльність; колективне і індивідуальне навчання. Особливості занять з ознайомлення з навколошнім у дошкільному закладі: пізнавально-комунікативна спрямованість, тісний зв'язок зі словникою роботою, діяльнісний підхід, системність подачі матеріалу, поетапний розвиток елементарного соціального досвіду. Типи, види і структура занять з ознайомлення з довкіллям. Підготовка педагога до заняття: визначення теми і мети; ви вчення відповідної методичної літератури; визначення виховної ролі навчального матеріалу; підготовка дидактичного матеріалу, визначення методів, прийомів і засобів введення, повторення, узагальнення, систематизації матеріалу, визначення місця навчального матеріала на заняттях з інших розділів програми та в повсякденному житті.

Засоби ознайомлення дітей з довкіллям: предмети реального світу; іграшки, картинки та картини як зображення предметів та явищ реального світу; художня література, усна народна творчість, репродукції художніх картин як засіб відображення і пізнання дійсності. Використання технічних засобів для ознайомлення з довкіллям. Рідна мова як провідний засіб пізнання оточуючого світу.

Робота з ознайомлення з навколошнім у повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми.

Семінарське заняття 4.

Тема 4. Методи і прийоми ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу.

Характеристика методів ознайомлення дітей з навколошнім: безпосереднє та опосередковане ознайомлення з предметами та явищами довкілля.

Методи безпосереднього і дійового пізнання дітьми довкілля. їх значення у розвитку дитини.

Спостереження – основа формування реалістичних уявлень і понять про оточуючий світ: короткочасні і довготривалі; первинні, повторні, підсумкові. Спостереження порівняльного характеру. Методика проведення спостережень у різних вікових групах: підготовка вихователя, прийоми керівництва

спостереженням у різних вікових групах. Добір об'єктів, часу і місця для спостережень.

Прогулянки та екскурсії за межі дошкільного закладу, їх роль в ознайомленні з довкіллям. Методика проведення цільових прогулянок у різних вікових групах: підготовка вихователя і дітей. Специфіка прийомів. Вимоги до організації та проведення екскурсій. Методика проведення екскурсій: початок, завершення екскурсії; ігрові моменти під час екскурсії,

що активізують спостережливість дітей; закріплення, систематизація знань в інших видах діяльності.

Екскурсії-огляди предметів довкілля, їх тематика в різних вікових групах. Вимоги до проведення: добір мовленнєвого ілюстративного матеріалу, прийоми активізації пізнавальної діяльності.

Розглядання предметів і бесіда про них, їх роль в ознайомленні дітей з якостями, властивостями предметів, матеріалів. Провідні завдання і змістове наповнення роботи з ознайомлення дітей з предметами в різних вікових групах. Прийоми активізації дітей під час розглядання предметів: змістове і емоційне звернення, зіставлення і порівняння, введення нових слів. Роль розглядання предметів у розвитку здатності послідовно спостерігати, доходити висновків.

Розглядання дидактичних картин та їх місце в первинному ознайомленні, зіставленні та порівнянні, систематизації предметів і явищ довкілля. Серії дидактичних картин для дошкільних закладів. Види дидактичних картин, вимоги до їх змісту та оформлення для дітей різних вікових груп. Види бесід за сюжетними картинами: констатуючого змісту (Хто це? Де? З ким? тощо), для з'ясування загального змісту картини, для опису предметів, дійових осіб; для встановлення причинним зв'язків між елементами картини; для активізації та збагачення словника; оцінюваного змісту; з елементами змагання тощо. Методика їх проведення на заняттях ознайомлення з навколошнім. Прийоми активізації дітей під час розглядання дидактичних картин: вступна розповідь вихователя, звернення до минулого досвіду дітей, читання фрагментів віршів та оповідань, розглядання наочності, використання приказок, загадок, прислів'їв, поєднання різних видів запитань, придумування назви до картини і т. ін.

Розглядання репродукцій художніх картин і їх роль у формуванні образного узагальнення оточуючого. Особливості сприймання дітьми творів живопису. Методика використання картин зарубіжних і вітчизняних художників для ознайомлення дітей з довкіллям: тематика картин, структура заняття, прийоми введення дітей у світ образного відображення дійсності. Методика ознайомлення з портретним живописом (портрети дітей і дорослих). Сучасний стан дослідження проблеми ознайомлення дошкільників з творами живопису. Вплив мистецтва на розвиток образного мовлення дітей.

Показ діафільмів, кінофільмів, перегляд телепередач та їх роль в ознайомленні з довкіллям дітей дошкільного віку. Дидактичні можливості екранно-звукових засобів та особливості їх сприймання дітьми. Методика

показу діафільмів. Гігієнічні та педагогічні вимоги до них. Методика використання кінофільмів та перегляд телепередач у роботі з дітьми.

Методи опосередкованого ознайомлення дітей з довкіллям. Методика читання оповідань і віршів на заняттях ознайомлення з навколошнім: структура заняття, прийоми активізації дітей під час читання. Вимоги до добору творів для читання: доступність для сприймання дітьми, високохудожність і виховна значущість твору, динамічність змісту, пізнавальна цінність. Художні твори вітчизняних письменників про працю дорослих, рідний край, Батьківщину, родину, явища та предмети оточуючого світу.

Використання усної народної творчості в ознайомленні дітей з довкіллям: значення, провідні завдання, місце в роботі. Жанри усної народної творчості пізнавального змісту. Методика загадування і відгадування загадок. Ознайомлення дітей з переносним значенням прислів'їв.

Бесіда як цілеспрямоване обговорення предметів та явищ дійсності. Види бесід: вступні, супроводжуючі діяльність дітей, підсумкові або заключні, узагальнюючі та систематизуючи; з власного досвіду дітей, оцінюваного характеру, на встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, порівняльного характеру. Методика проведення бесід: структура, завдання та методичні прийоми кожного структурного компонента бесіди Дидактичні ігри як метод ознайомлення дітей з довкіллям. Види дидактичних ігор: з предметами, іграшками, лялькою, картинками; настільно-друковані; словесно-логічні. Класифікація ігор для ознайомлення з навколошнім за дидактичною метою: на закріплення назв предметів та їх частин; для закріплення якостей, властивостей, ознак предметів; на закріплення знань про матеріал; про професії дорослих; на зіставлення і порівняння, систематизацію і класифікацію. Місце дидактичних ігор у роботі з дітьми різного віку, їх організація та проведення.

Добір методів ознайомлення з довкіллям дотично до завдань виховання і навчання, змісту програмового матеріалу, вікових особливостей дітей впродовж ознайомлення їх з довкіллям. Поєднання різних методів для ознайомлення з довкіллям на заняттях і в повсякденній роботі.

Семінарське заняття 5.

Тема 5. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.

Закономірні процеси в пізнанні дитиною довкілля: розвиток здатності розглядати нові предмети, обстежувати їх; формування здатності до активного наслідування; розвиток і вдосконалення мовленнєвих функцій; розширення пізнавальних можливостей дитини; формування здатності до порівняння та узагальнення; поява елементів активного орієнтування та потягу до мотивованої діяльності.

Умови виховання у дитини гармонійної взаємодії з оточуючим середовищем: організація предметного середовища; приклад дорослого у спільній з дитиною діяльності; керівництво поведінкою дитини; встановлення

емоційного і мовленнєвого контакту дитини з дорослим; тісний взаємозв'язок пізнання довкілля з розвитком мовлення .

Принципи організації і проведення занять з дітьми раннього віку: наочна, емоційна і пізнавальна виразність; розвиток активності і посильної самостійності; поетапне засвоєння вмінь та навичок та використання багаторазових повторів; перенесення засвоєних навичок у нову ситуацію.

Види занять та специфіка їх проведення з дітьми 1, 2, 3 років життя. Зміст роботи з ознайомлення дітей з довкіллям під час занять і впродовж різних видів діяльності (побутової, трудової, художньої, ігрової). Особливе значення повсякденної діяльності та індивідуальних форм роботи з дітьми раннього віку.

Семінарське заняття 6.

Тема 6. Методика проведення занять для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку.

Класифікація занять для ознайомлення з довкіллям. Сучасний стан дослідження проблеми. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з предметами та явищами, уточнення та закріплення знань про навколошнє: тематика, завдання, структура заняття. Провідні методи навчання в різних вікових групах.

Методика формування навичок узагальнення, класифікації для засвоєння понять про загальні та суттєві ознаки дійсності. Вимоги до занять: правильний добір дидактичного матеріалу; ознайомлення дітей з порядком проведення зіставлення; послідовність у системі запитань для порівняння предметів; максимальна мовленнєва активність дітей. Структура заняття для ознайомлення з родовими, видовими поняттями. Система дидактичних ігор і вправ для формування навичок класифікації: а) у практичній діяльності; б) у мовному плані; в) у формі розумових дій.

Роль занять з ознайомлення з навколошнім у розвитку сенсорної і мовленнєвої культури дошкільника

Семінарське заняття 7.

Тема 7. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів.

Класифікація занять з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів: 1) ознайомлення дітей з предметами та явищами, введення у словник дітей нових слів; уточнення і закріплення знань про довкілля, активізація й уточнення словника (спостереження, екскурсії, картини, бесіди тощо); 2) ознайомлення дітей з якостями й властивостями предметів, збагачення й уточнення словника; зіставлення, порівняння якостей, властивостей, ознак предметів та розвиток мислення (дидактичні ігри, вправи, практична діяльність); 3) заняття на формування узагальнень і понять.

Методика проведення занять для ознайомлення з якостями та властивостями предметів, порівняння, зіставлення їх якостей і ознак. Завдання, зміст, структура заняття, добір дидактичного матеріалу. Етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями матеріалів: перетворення матеріалу в

конкретні речі; формування системи знань про ознаки різних матеріалів; засвоєння способів обстеження предметів.

Семінарське заняття 8.

Тема 8. Методика ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки.

Психолого-педагогічні засади протипожежної роботи з дітьми: слаборозвинене почуття небезпеки; неусвідомлення наслідків своїх вчинків; відсутність необхідного життєвого досвіду; брак необхідних знань,

вмінь і навичок орієнтування і швидкої реакції в екстремальній ситуації тощо; потяг дітей до захоплюючих, незвичних видовищ. Дискусія щодо «шокової пропаганди».

Правила пожежної безпеки і поведінки дошкільників під час пожежі.

Завдання та зміст роботи для ознайомлення дітей з пожежонебезпечними предметами і правилами пожежної безпеки в кожній віковій групі.

Методи та прийоми ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки, формування уявлень про причини виникнення пожежі. Система роботи з ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки: спеціальні заняття, робота в повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми, робота з батьками.

Семінарське заняття 9.

Тема 9. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.

Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його (ознайомлення з елементарними правилами дорожнього руху, виховання правильної поведінки на вулиці, прищеплення навичок користування громадським транспортом, освітня робота з батьками).

Тематичне спрямування роботи у дошкільному закладі: дорога (вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника.

Зміст ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху в нині чинних програмах виховання дітей дошкільного віку.

Методи і прийоми ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Освітня робота з батьками.

Семінарське заняття 10.

Тема 10. Дитинство як педагогічна категорія.

Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. Багатовекторність соціуму у свідомості дітей. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.

Семінарське заняття 11.

Тема 11. Методика ознайомлення дітей з явищами суспільного життя.

Знайомство з предметами та явищами суспільного життя – основа формування активної життєвої позиції, національної свідомості громадянина України.

Змістове наповнення тематичного блоку «предмети і явища суспільного життя» для дітей дошкільного віку: сім'я, родина, праця дорослих, люди праці; Батьківщина, рідний край; суспільні явища і свята.

Система роботи щодо ознайомлення дітей з працею дорослих: формування загальних уявлень про різні сфери трудової діяльності (побутова праця, транспорт, зв'язок, промисловість, сільське господарство, будівництво; торгівля та ін.); про основні професії (шахтар, швачка, вчитель, вихователь хлібороб, продавець тощо); про основні процеси створення

продукції (будівництво, вирощування, пошиття тощо); про взаємозв'язок праці людей різних професій (у дошкільному закладі, на пошті, фермі тощо).

Система роботи щодо формування у дітей конкретних уявлень про різні види праці дорослих (назва професії, місце роботи, матеріал для праці, знаряддя праці, трудові дії, результат і користь праці).

Виховання основ економічної і екологічної культури дітей впродовж ознайомлення з довкіллям. Концептуальні позиції Базового компонента дошкільної освіти щодо формування уявлень про явища суспільного життя. Сфери життєдіяльності «Я сам», «Я та інші». Зміст варіативних програм щодо ознайомлення дітей різних вікових груп з працею дорослих і людьми праці на заняттях і у повсякденному житті.

Завдання і зміст ознайомлення дітей з рідним краєм, Батьківчиною. Врахування культурно-етнографічних особливостей і принципу відповідності сучасності у роботі з дітьми. Методика ознайомлення дітей з Батьківчиною, державними символами (герб, прапор, гімн), рідним містом (селом), родиною. Система методів і прийомів для ознайомлення, закріплення, узагальнення, систематизації знань про суспільні явища життя.

Державні та всенародні свята України, їх вплив на формування національної свідомості найменших громадян. Свята, ранки, вечори, розваги у дошкільному закладі. Методика організації та зачленення дітей до святкування у дошкільному закладі: тематика та види роботи, структура занять у різних вікових групах.

Особливості використання народознавчого матеріалу в роботі з ознайомлення з явищами суспільного життя дітей дошкільного віку.

Семінарське заняття 12.

Тема 12. Спільна робота дошкільного закладу, сім'ї і школи щодо

ознайомлення дітей з довкіллям.

Взаємозв'язок, взаємовплив, взаємодоповнення та взаємозбагачення сімейного і суспільного виховання – провідна умова успішного формування особистості дитини. Спільна робота дошкільного закладу та сім'ї задля встановлення єдності впливу на дитину: форми, види, методи роботи. Мета, завдання, зміст педагогічних контактів з батьками дітей різних вікових груп. Форми і методи роботи з батьками: індивідуальні, групові, колективні; доручення, домашні завдання; відвідування, бесіди (тематика, мета, умови ведення); консультації (тематика, різновиди, підготовка вихователя, вимоги до проведення); збори батьків (тематика, структура, вимоги до підготовки та проведення). Використання наочних засобів для педагогічної освіти батьків: куток для батьків, тематичні виставки, книжкові виставки, папки-пересувки, відкриті заняття. Планування спільної роботи з батьками у дошкільному закладі.

Врахування принципів наступності, перспективності, концентричності у плануванні роботи дошкільного закладу і 1 класу школи. Завдання і зміст ознайомлення з навколошнім у 1 класі школи та в дошкільному закладі: наявність наступності та причини її порушення. Методика ознайомлення з навколошнім у дошкільному закладі і школі: спільне, подібне і особливості у підходах до навчання дітей. Система адаптаційних заходів до навчання у школі. Робота з батьками, діти яких не відвідують дошкільні заклади.

Актуальні проблеми і сучасна практика планування роботи з ознайомлення з навколоишнім у дошкільному закладі.

Внутрішнє середовище організму: кров, лімфа, тканинна рідина. Біологічне значення крові. Склад крові: плазма, формені елементи (еритроцити, лейкоцити, тромбоцити). Групи крові людини за системою АВО. резус-фактор. Аналіз крові, швидкість осідання еритроцитів, вміст гемоглобіну, лейкоцитарна формула. Імунітет. Роль І.І.Мечникова у створенні вчення про імунітет. Формування імунних реакцій організму. Зсідання крові як захисна реакція організму. Інфекційні хвороби і боротьба з ними. Органи кровообігу: серце і судини. Біологічне значення кровообігу. Будова і робота серця. Серцевий цикл. Регуляція роботи серця. Велике і мале коло кровообігу. Кровоносні судини: будова, функції. Регуляція роботи судин. Особливості кровообігу плоду. Профілактика та перша медична допомога при серцево-судинних захворюваннях, захворюваннях крові і кровотечах. Шкідливий вплив куріння й вживання алкоголю на серце і судини. Недокрів'я у дітей та підлітків, його профілактика. Значення рухової активності для розвитку серцево-судинної системи. Причини виникнення захворювань серцево-судинної системи. Реакція серцево-судинної системи на динамічне та статичне навантаження.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
----------	------------	--------------------	-----------------

1.	Методологічні засади методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Завдання і зміст ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Засоби і форми ознайомлення дітей із суспільним довкіллям. Методи і прийоми ознайомлення з предметами та явищами оточуючого світу.	20	Доповідь, проекти, презентації
2.	Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. Методика проведення занять для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів. Методика ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки.	20	Доповідь, проекти, презентації
3	Методика проведення занять для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Методика проведення занять для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху. Дитинство як педагогічна категорія. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. Методика ознайомлення дітей з явищами суспільного життя. Спільна робота дошкільного закладу, сім'ї і школи щодо ознайомлення дітей з довкіллям	20	Доповідь, проекти, презентації
Разом		60	

**Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни
«Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям та народознавством»**

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. Форми поточного контролю – практичні заняття*
- 6.2. Форми проміжного контролю - МКР*
- 6.3. Форми підсумкового контролю - екзамен*

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Надається опис та приклади засобів оцінювання та методів демонстрування результатів навчання.

Форми та методи поточного і підсумкового контролю.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям та народознавством» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип пооперацийної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми, презентації, проекти.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

8. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

8.1. Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів:

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	
89-70	добре	зараховано
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано
1-25		

Критерій оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерій оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних

	запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всеобщого аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Приклади Модульної контрольної роботи

1. Яке місце дослідницько-експериментальної роботи в ознайомленні дітей з якостями і властивостями предметів?
2. Сформулюйте вимоги до організації бесід за змістом картин у різних вікових групах.
3. Які засоби, на ваш погляд, є найефективнішими у навчально-виховній роботі з ознайомлення з довкіллям? Обґрунтуйте.

ІІ варіант

1. Визначте роль мовлення у роботі з ознайомлення дітей з властивостями і якостями предметів.
2. Охарактеризуйте специфіку бесід за змістом репродукцій художніх картин.
3. У чому полягає специфіка проведення індивідуальних занять з дошкільниками:

ІІІ варіант

- Охарактеризуйте етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.
- Визначте способи активізації розумової та мовленнєвої діяльності у процесі розглядання картин і бесід за їх змістом.
- У чому ви вбачаєте навчально-розвивальний потенціал картини як засобу ознайомлення дітей з довкіллям?

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>								
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94-4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,95–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,90–2,94	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,85–2,89	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,81–2,84	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,97–2,80	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,93–2,96	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65-3,70	51	2,89–2,92	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,88	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–	62	3,20–	42	2,35–	22	1,27–	2	0,07–

	4,24		3,24		2,39		1,32		0,12
81	4,15– 4,19	61	3,15– 3,19	41	2,30– 2,34	21	1,21– 1,26	1	0,01– 0,06

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять. Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, а також виконані ними індивідуальна та самостійна роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5».

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою:

- від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю. **Залік** – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Таблиці, презентації, слайди.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Богуш А. М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник [для студ. ВНЗ за напрямом «Дошкільна освіта»] / А. М. Богуш, Н. Гавриш. – К. : Слово, 2010. – 408 с.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика : підручник для студентів ВНЗ. – К. : Вища школа, 2011. – 614с.
3. Голованова Н. Ф. Социализация и воспитание ребенка : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Н. Ф. Голованова. – СПб. : Речь, 2004. – 272 с.
4. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія : у 2-х ч. – Частина друга. Концепція, Програма розвитку та освітні програми ДНЗ. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. — 284 с.

Допоміжна:

1. Абраменкова В. В. Социальная психология детства : развитие отношений ребенка в детской субкультуре. – МОДЭК, 2000.
2. Богуш А. М. Моє довкілля. Програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. – К. : Шкільний світ, 2006.
3. Виховання дошкільника в праці / З. Н. Борисова, Г. В. Бєлењька, М.

А. Машовець та ін. – 2-ге вид.,стер. – К., 2002. – 112 с.

4. Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі : навч.-метод. посібник. – Луганськ : Альма-матер, 2007.

5. Дитина – педагог: сучасний погляд. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти сучасної дошкільної та початкової освіти / О. П. Аматьєва, Г. В. Бєленька, Н. В. Гавриш, В. В. Докучаєва, В. В. Желанова. – Луганськ : Видавництво ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», 2010 . – 491 с.

6. Карабаєва І. І., Літіченко О. Д. Розвиток пізнавальної активності дошкільників в умовах середовища взаємодії дітей з дорослими // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. С. Г. Костюка НАН України. / за ред. Максименко С.Д. – К : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАН України, 2011. – т.7, вип.25 – 208с. С.87 – 94

7. Товкач І.Є.Хочу бути мамою, хочу бути татом : навч.-метод. посіб.

– К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. – 366 с., іл.

–

Інформаційні (інтернет) ресурси

1. www.students.net.ua – український освітній портал для студентства
2. www.osvita.org.ua – освітній портал, що містить структуровані освітні ресурси України, базу даних ВНЗ України і Росії.
3. www.school.edu-ua.net – освітній сайт, який представляє в Інтернеті українські навчальні програми, підручники, довідники, методичні посібники
4. <http://www.cippe.edu-ua.net/akt.htm> – дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті
5. www.udl.org.ua – українська система дистанційного навчання
6. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки
7. www.nbuv.go.ua – сайт бібліотеки ім.В.Вернадського

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

---

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року